

BØRNESPORET FASTER-ASTRUP LÆREPLAN

RAPPORTEN ER HENTET: 31-10-2023
RINGKØBING-SKJERN KOMMUNE

INDHOLDSFORTEGNELSE

1	INTRODUKTION	3
1.1	Læsevejledning	3
1.2	Beskrivelse til læreplanen (Hvem er vi?)	5
2	DET PÆDAGOGISKE GRUNDLAG - SELVEVALUERING 2019	6
2.1	Børnesyn	6
2.2	Dannelse og børneperspektiv	7
2.3	Leg	8
2.4	Læring	9
2.5	Børnefællesskaber	10
2.6	Et pædagogisk læringsmiljø hele dagen	11
2.7	Samarbejde med forældre om børns læring	12
2.8	Børn i udsatte positioner	14
2.9	Pædagogisk læringsmiljø med sammenhæng til overgange	15
3	DET PÆDAGOGISKE GRUNDLAG - SELVEVALUERING 2019 - FOKUSOMRÅDER	17
3.1	Samspil og relationer	17
3.2	Evaluerende pædagogisk praksis	18
4	ØVRIGE KRAV TIL INDHOLDET I DEN PÆDAGOGISKE LÆREPLAN	20
4.1	Inddragelse af lokalsamfundet (og evt. forældrebestyrelsen)	20
4.2	Det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø	20
5	DE SEKS LÆREPLANSTEMAER	22
5.1	Alsidig personlig udvikling	22
5.2	Social udvikling	23
5.3	Kommunikation og sprog	24
5.4	Krop, sanser og bevægelse	25
5.5	Natur, udeliv og science	26
5.6	Kultur, æstetik og fællesskab	27
6	MINISTERIETS SKABELON TIL EVALUERING	28
6.1	Arbejdet med den pædagogiske læreplan	28
6.2	Evaluering og dokumentation af elementer i det pædagogiske læringsmiljø	29
6.3	Inddragelse af forældrebestyrelsen	31
6.4	Det fremadrettede arbejde	31
7	UDVIKLINGSPLANER	33

1 INTRODUKTION

I Danmark går størstedelen af alle børn i alderen 0-6 år i dagpleje, vuggestue eller børnehave. Det giver dagtilbuddene en unik rolle i forhold til at understøtte børns generelle trivsel og udvikling.

Siden 2004 har alle dagtilbud arbejdet med en pædagogisk læreplan, hvis formål er at opstille mål for børns udvikling, læring, trivsel og dannelse inden for seks centralt fastsatte læreplanstemaer. Som led i at styrke kvaliteten på dagtilbud blev der på baggrund af dagtilbudsaftalen "Stærkere dagtilbud – alle skal med i fællesskabet" i 2017, vedtaget en ny lovgivningsmæssig ramme i 2018 for arbejdet med den pædagogiske læreplan i dagtilbud. Ændringerne tager udgangspunkt i det samlede forslag om en styrket pædagogisk læreplan, som en mastergruppe og seks arbejdsgrupper udarbejdede i 2016.

Udarbejdelse af dagtilbuddets pædagogiske læreplan skal bygge på lokale udfordringer, styrker og kompetencer og de er en ledelsesmæssig beslutning, hvordan man mest hensigtsmæssigt udformer sin pædagogiske læreplan inden for de fastsatte rammer i loven og af kommunalbestyrelsen.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

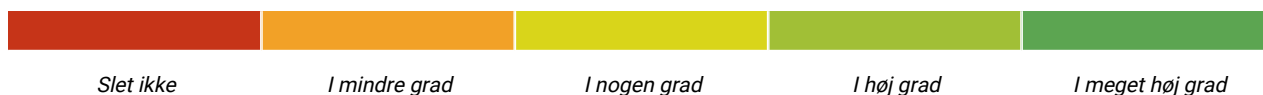
Dagtilbuddets pædagogiske læreplan skal fungere som et pædagogisk redskab, der via korte, relevante pædagogiske refleksioner og eksempler skal skabe en klar fælles retning for det pædagogiske arbejde, der foregår i dagtilbuddet. Herunder sikre, at den intenderede pædagogik er til stede hele dagen og i alle aktiviteter, rutiner med børnene mv. Læreplanen skal således indeholde nogle overordnede relevante refleksioner over og eksempler på, hvordan det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet inddrager børnenes perspektiv og børnefællesskabet og tager højde for den konkrete børnegruppes sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger og behov. Eksemplerne skal være retningsgivende for personalet i det daglige pædagogiske arbejde med børnene.

1.1 Læsevejledning

I denne læreplansrapport kan der læses om dagtilbuddets pædagogisk praksis suppleret med forskellige resultatvisninger. Resultatvisningerne skal betragtes som et kvalificeret øjebliksbillede og skal altid anvendes som led i en helhedsbetragtning af dagtilbuddet.

Gennemsnitsgraf

Dagtilbuddets resultater vises på en rød/gul/grøn skala fra 0 til 5, hvor værdierne er tillagt følgende betydning:

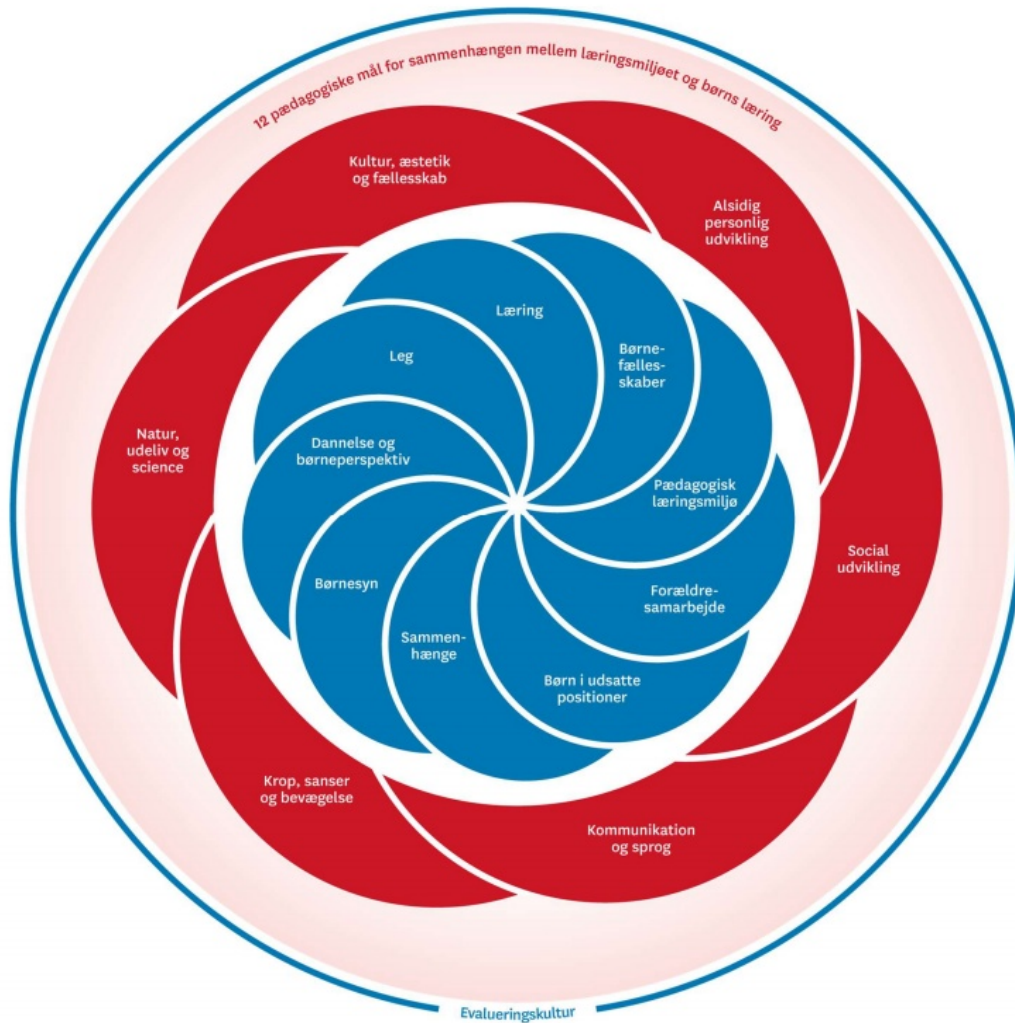
Resultater fra dagtilbuddets dialogvurderinger

Under afsnittet om læreplanstemaerne suppleres dagtilbuddets beskrivelse med en graf for fagpersonalets vurderinger af børnenes kompetencer på de enkelte læreplanstemaer. Grafen er opgjort som et simpelt gennemsnit, hvor svarerne på de enkelte spørgsmål tillægges en værdi fra 1 til 4, hvor 1 er "Kan ikke endnu" og 4 er "Kan".

Den styrkede pædagogiske læreplan

Det fælles pædagogiske grundlag
og de seks læreplanstemaer

1.2 Beskrivelse til læreplanen (Hvem er vi?)

Vi er en integreret daginstitution med vuggestue og børnehave. Vi er beliggende i et landsbysamfund, hvor alle kender hinanden. Forældrenes baggrund er hovedsageligt landmænd og med en faglig uddannelse. Der er kun få forældre med en videregående uddannelse. Ca. en tredjedel af børnene er af anden etnisk baggrund end dansk. Dette betyder, at vi har meget fokus på en klar og tydelig kommunikation til både børn og forældre. I landsbyen findes der skole, daginstitution, bank og købmand. Vi oplever stor opbakning fra forældrene til vores pædagogiske arbejde. De har stor tillid til os og engagerer sig positivt i deres børns dagligdag. Vi er certificeret idrætsinstitution og om et år certificeret sanginstitution. Dette giver god mening for børn og forældre, idet der er et godt idrætsliv i lokalsamfundet.

2 DET PÆDAGOGISKE GRUNDLAG - SELVEVALUERING 2019

Evaluering sinstituttet (EVA) har i 2019 udgivet en revideret udgave af Redskab til selvevaluering, som er et redskab der blandt andet kommer omkring tematikkerne i det pædagogiske grundlag. Selvevalueringen er et godt og anvendeligt analyseredskab, der skaber en ramme for en struktureret dialog om pædagogisk praksis.

Dato	PÆDAGOGISK GRUNDLAG								FOKUSOMRÅDER		
	Børnesyn	Dannelse og børneperspektiv	Leg	Læring	Børnefællesskaber	Læringsmiljø hele dagen	Samarbejde med forældre	Børn i udsatte positioner	Sammenhæng til bhk.	Samspil og relationer	Evaluering af praksis
17-01-2023	3,7	4,0	3,7	4,0	4,0	4,3	4,3	4,3	4,0	3,3	3,3
07-02-2021	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

2.1 Børnesyn

Refleksionsspørgsmål til inspiration

- Hvordan kommer vores børnesyn til udtryk i hverdagen og i tilrettelæggelsen af vores pædagogiske læringsmiljøer i vores dagtilbud?
- Hvordan lykkes vi med at skabe rammerne for et godt børneliv, hvor der er plads og ro til at være barn?
- Hvordan oplever børnene, at vi ser dem som kompetente og selvstændige i vores pædagogiske praksis?
- På hvilke måder arbejder vi med børn som aktive medskabere af egen udvikling?

Refleksionsspørgsmål til inspiration

1. Hvordan kommer vores børnesyn til udtryk i hverdagen og i tilrettelæggelsen af vores pædagogiske læringsmiljøer i vores dagtilbud?

Vi forsøger at være i børnehøjde og høre, hvad børnene siger og inddrage dem. Vi bestræber os på at være nærværende og tilgængelige, og har fokus på at lade os smitte af børnenes optagelse, engagement, nysgerrighed og intentioner. Vi tror på, at det giver værdi, at se verden gennem barnets øjne.

Vi har øje for børn i udsatte positioner.

2. Hvordan lykkes vi med at skabe rammerne for et godt børneliv, hvor der er plads og ro til at være barn?

Vi bestræber os på at tage barnets perspektiv, og vi tilrettelægger læringsmiljøer, der er tilpasset det enkelte barns og/eller børnegruppens behov. Vi tager ansvaret for relationen og er nysgerrige og undersøgende på vores egen praksis.

I 2023 har vi ekstra fokus på at skabe flere små tematiserende læringsmiljøer til at understøtte børns udvikling.

3. Hvordan oplever børnene, at vi ser dem som kompetente og selvstændige i vores pædagogiske praksis?

Vi møder alle børn med anderkendende tilgang. Vi bestræber os på at være tydelige voksne, der stiller tilpasse krav - både til det enkelte barn og til gruppen. Vi giver plads til medbestemmelse og inddrager børnenes perspektiv i hverdagen. Vi spejler barnet i dets succes. Vi sætter ord på barnets indre tilstand og spejler dem i deres reaktion.

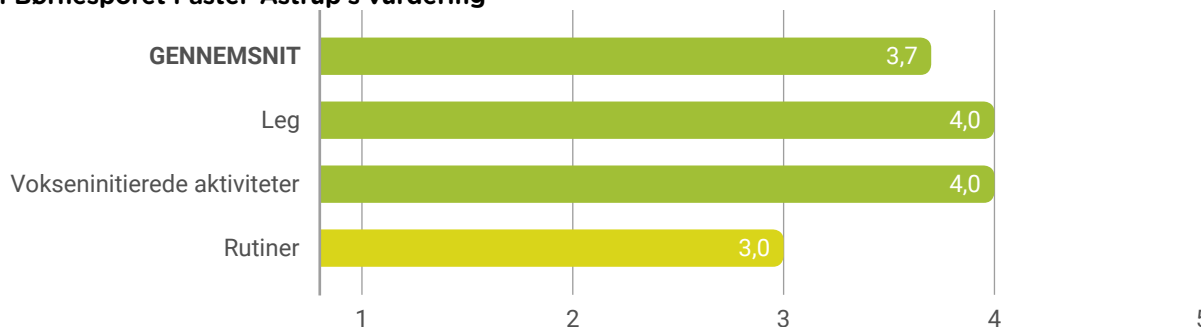
4. På hvilke måder arbejder vi med børn som aktive medskabere af egen udvikling?

At få børnene i spil som aktive medskabere af egen udvikling, sker blandt andet i kraft af at følge barnets spor. Vi skal være undrende og nysgerrige på børnenes intention - det, der kan lægge bag en adfærd, og vi skal indtænke læringsmiljøet som en støtte for barnets udvikling.

2.1.1 Vurdering

Nedenstående graf viser Børnesporet FASTER-Astrup's vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål: *I hvilken grad understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børn som medskabere af egen udvikling i disse udvalgte situationer?*

2.1.1.1 Børnesporet FASTER-Astrup's vurdering

2.2 Dannelse og børneperspektiv

Refleksionsspørgsmål til inspiration

- Hvordan forstår vi dannelse? Og hvordan afspejles den forståelse i tilrettelæggelsen af vores pædagogiske læringsmiljø?
- Hvordan skaber vi lige deltagelsesmuligheder for de børn, der har brug for støtte til at komme med initiativer og bruge deres demokratiske stemme?
- Hvornår har vi senest brugt børnenes perspektiver som grundlag for at udvikle vores pædagogiske læringsmiljø?
- I hvilke situationer kunne det være relevant at inddrage børnenes perspektiver, hvor vi ikke gør det i dag?

Dannelse og børneperspektiv

Refleksionsspørgsmål til inspiration

1. Hvordan forstår vi dannelse? Og hvordan afspejles den forståelse i tilrettelæggelsen af vores pædagogiske læringsmiljø?

Vores forståelse af dannelse tager afsæt i kommunens børn- og ungesyn.

Vi tilstræber, at alle børn får følelsen af medbestemmelse, at blive set, hørt, forstået og taget alvorligt, da det er gennem denne proces barnet får en fornemmelse af sig selv - både som individ og som del af et fællesskab. Derfor tages udgangspunkt i at skabe muligheder for dette, ved blandt andet at dele børnene op i mindre grupper, og lade børnenes optagethed skabe grundlag for aktiviteter og lege.

2. Hvordan skaber vi lige deltagelsesmuligheder for de børn, der har brug for støtte til at komme med initiativer og bruge deres demokratiske stemme?

Vi er opmærksomme på - og italesætter - at vi er en del af et fællesskab hvor alle bliver hørt. Vi guider og støtter, hvor

det er nødvendigt.

3. Hvornår har vi senest brugt børnenes perspektiver som grundlag for at udvikle vores pædagogiske læringsmiljø? Børnenes perspektiver er hele tiden i spil i forhold til udviklingen af vores læringsmiljø. Overordnet sættes en ramme, men hvad rammen fyldes ud med, er bestemt af de børneinitierede aktiviteter.

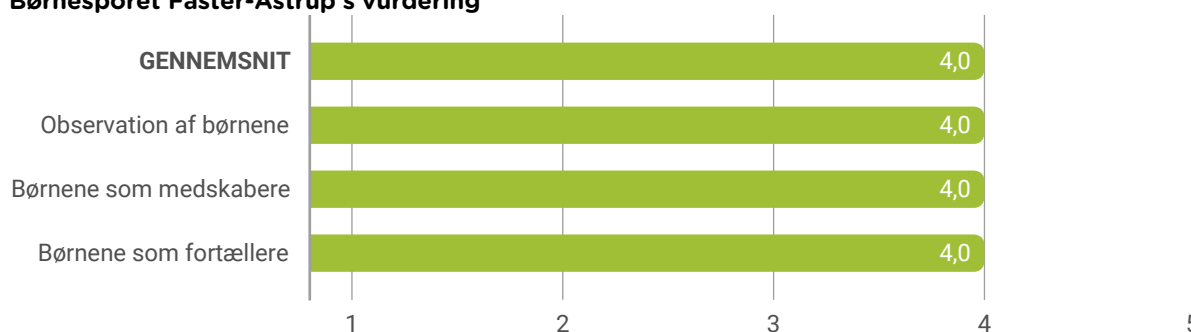
4. I hvilke situationer kunne det være relevant at inddrage børnenes perspektiver, hvor vi ikke gør det i dag?

Det kunne være relevant, at inddrage børnenes perspektiver i evalueringsdelen, da deres syn herpå kan være en anden end voksens perspektiv.

2.2.1 Vurdering

Nedenstående graf viser Børnesporet FASTER-ASTRUP's vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål: *I hvilken grad bruger vi disse udvalgte tilgange til at inddrage børnenes perspektiver?*

2.2.1.1 Børnesporet FASTER-ASTRUP's vurdering

2.3 Leg

Refleksionsspørgsmål til inspiration

- Hvordan oplever børnene i vores dagtilbud, at vi anerkender og skaber rum for legen i den hverdag og i det pædagogiske læringsmiljø, vi tilrettelægger for børnene?
- Hvordan skaber vi lige deltagelsesmuligheder for de børn, der har brug for støtte til at komme med initiativer og bruge deres demokratiske stemme?
- Hvad gør vi for, at børnene får mulighed for at afprøve forskellige roller og positioner i legen?
- Hvordan har vi undersøgt den læring og udvikling, der sker i børnenes leg?

Refleksionsspørgsmål til inspiration

- Hvordan oplever børnene i vores dagtilbud, at vi anerkender og skaber rum for legen i den hverdag og i det pædagogiske læringsmiljø, vi tilrettelægger for børnene?
- Hvordan understøtter vi, at alle børn har mulighed for at være med i legen?
- Hvad gør vi for, at børnene får mulighed for at afprøve forskellige roller og positioner i legen?
- Hvordan har vi undersøgt den læring og udvikling, der sker i børnenes leg?

I hvilken grad bruger dagtilbuddet disse udvalgte tilgange til at understøtte børnenes leg, så legen udvikler sig positivt for alle børn?

- Børnene i vores dagtilbud skal gerne opleve voksne, der har forståelse og respekt for legens betydning. Vi har opmærksomhed på legens mange niveauer og facetter, og vi forsøger at være meget bevidste om pædagogens 3

positioner i forhold til barnet (foran, ved siden af og bagved). Så vi giver plads til legen - også når den udvikler sig / flytter sig.

2. Vi støtter børnene i at være deltagende i legen - herunder hvordan barnet/børnene kommer med i legen og hjælper barnet/børnene med at blive i legen. "Hvordan kan jeg være med i legen?"

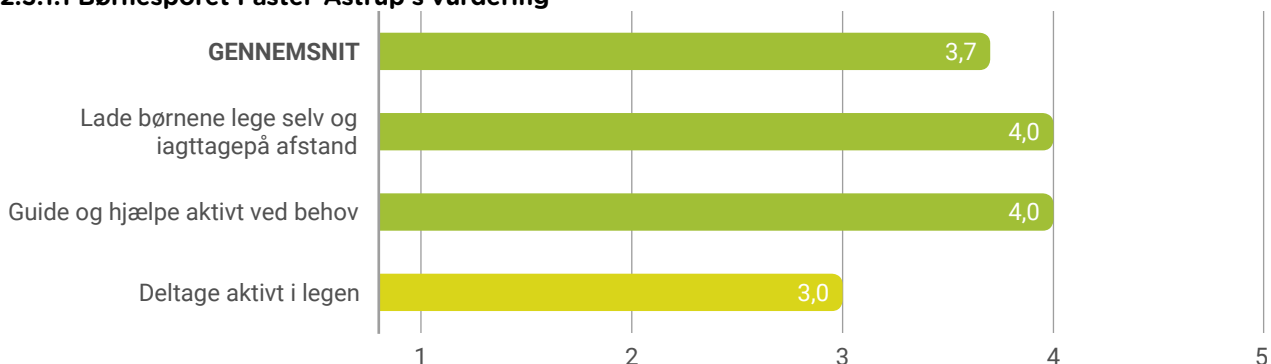
3. Vi er rollemodeller for børnene og giver dem der igennem mulighed for at afprøve/udforske nye niveauer og/eller roller i en leg.

4. Vi observere og reflekter. Vi laver dialogprofil. Vi er som personale hele tiden i dialog og agere på det vi ser.

2.3.1 Vurdering

Nedenstående graf viser Børnesporet Faster-Astrup's vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål: *I hvilken grad bruger vi disse udvalgte tilgange til at understøtte børnenes leg, så legen udvikler sig positivt for alle børn?*

2.3.1.1 Børnesporet Faster-Astrup's vurdering

2.4 Læring

Refleksionsspørgsmål til inspiration

- Hvordan tilrettelægger vi det pædagogiske læringsmiljø, så det både støtter børnenes kropslige, følelsesmæssige, sociale og kognitive læring?
- På hvilke måder har vi fokus på læring gennem hele dagen (i både leg, aktiviteter og rutiner)?
- Hvad er vores rolle i forhold til at understøtte børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse i børneinitierede lege og aktiviteter?
- Hvordan arbejder vi med at følge op på, om vi lykkedes med at tilrettelægge pædagogiske læringsmiljøer ud fra en bred læringsforståelse?

Læring

Refleksionsspørgsmål til inspiration

1. Hvordan tilrettelægger vi det pædagogiske læringsmiljø, så det både støtter børnenes kropslige, følelsesmæssige, sociale og kognitive læring?

Vi bruger stuemøder og individuel forberedelsestid, således at vi sikrer at de læringsmiljøer, der dels tilrettelægges dels opstår spontant, støtter hele barnets udvikling, trivsel, læring og dannelse. Der indtænkes differentierede krav og behov, så alle børn tilgodeses. Mange aktiviteter er opdelt i delelementer, hvor noget støtter op omkring det motoriske og andet omkring det sproglige eller sociale. Det er i samspillet mellem læringsmiljøerne den brede læring opstår, da det i praksis ikke er muligt at skille de enkelte områder.

2. På hvilke måder har vi fokus på læring gennem hele dagen (i både leg, aktiviteter og rutiner)?

Der er fokus på læring gennem hele dagen, når det enkelte barn mødes af fagligt velfunderede medarbejdere, der hele

tiden balancerer sin egen indsats i forhold til barnet. Når der i samspillet med barnet reageres på og tages hensyn til, hvor barnet er i sin udvikling netop nu. Hvad er det specifikt dette barn har behov for støtte til / skal øve sig på, og hvordan får vi barnet bedst guidet videre i situationen.

3. Hvad er vores rolle i forhold til at understøtte børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse i børneinitierede lege og aktiviteter?

Den pædagogiske rolle tager afsæt i en bred viden om børns udvikling - herunder de forskellige legeniveauer - og ud fra dette tilpasse vores position i forhold til barnet / børnegruppen. I nogle tilfælde fordrer det, at vi går foran barnet - viser vejen og er en god rollemodel. Andre gange er vores plads ved siden af barnet, for at støtte og guide, og nogle gange skal vi formå at holde os i baggrunden, så vores antagelser og ageren ikke kommer til at overtage den dynamiske leg.

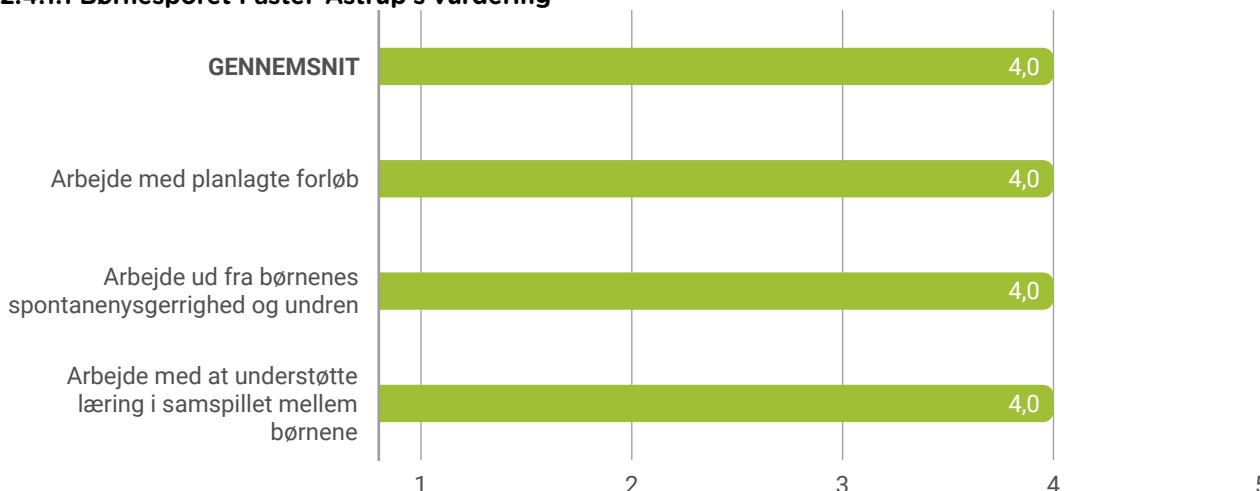
4. Hvordan arbejder vi med at følge op på, om vi lykkes med at tilrettelægge pædagogiske læringsmiljøer ud fra en bred læringsforståelse?

Vi laver grundige forberedelser og evaluere på målet, så er det lettere at følge op på, hvorvidt det samlet set er lykkedes at tilrettelægge pædagogiske læringsmiljøer ud fra en bred læringsforståelse.

2.4.1 Vurdering

Nedenstående graf viser Børnesporet FASTER-ASTRUP's vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål: *I hvilken grad har vi fokus på hver af disse udvalgte tilgange, når vi arbejder ud fra et bredt læringsbegreb?*

2.4.1.1 Børnesporet FASTER-ASTRUP's vurdering

2.5 Børnefællesskaber

Refleksionsspørgsmål til inspiration

- Hvordan arbejder vi pædagogisk med at sikre, at alle børn oplever, at de er en del af et børnefællesskab?
- Er der noget, vi kan gøre anderledes for at give nogle børn bedre muligheder for at opbygge gode relationer?
- Hvordan understøtter vi forældrenes rolle i forhold til at bidrage til velfungerende børnefællesskaber i vores dagtilbud?
- I hvilke situationer er det lykkedes os at skabe velfungerende børnefællesskaber, hvor alle børn er med?

Børnefællesskaber

Refleksionsspørgsmål til inspiration

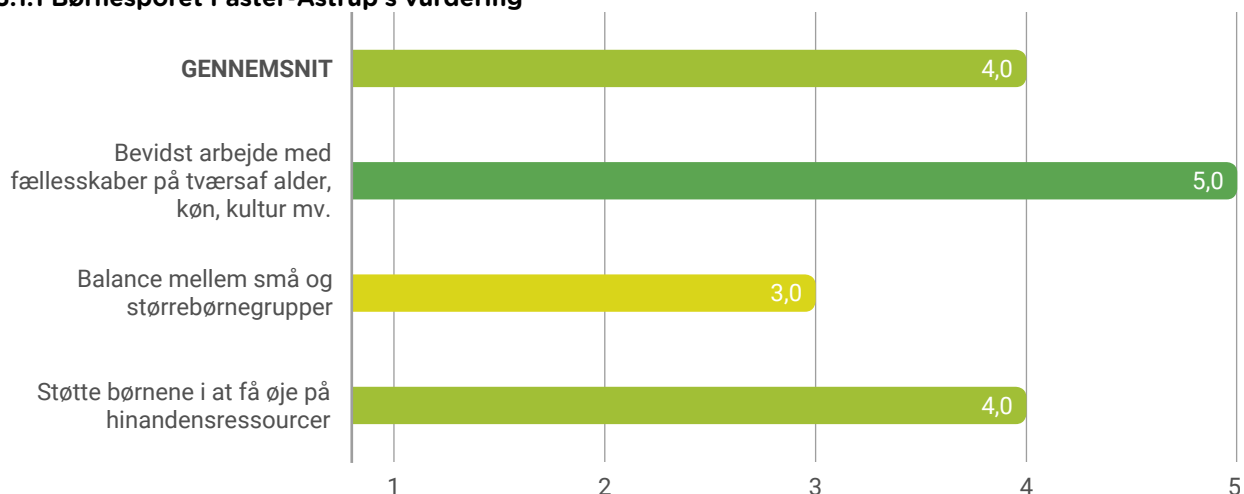

1. Hvordan arbejder vi pædagogisk med at sikre, at alle børn oplever, at de er en del af et børnefællesskab? Der veksles mellem mindre og større børnegrupper, så de børn, der er i en udsat position, kan støttes og guides i relationen til andre børn. Vi tænker ressourcerorienteret ift. de børn, der kan have svært ved at komme ind i fællesskabet.
2. Er der noget, vi kan gøre anderledes for at give nogle børn bedre muligheder for at opbygge gode relationer? Vi skal være opmærksomme på det enkelte barns ressourcer og interesser, og bygge små fællesskaber op omkring dette. Samtidig kan det være en mulighed at skærme nogle børn i visse situationer, så de undgår at blive presset ud i en problemskabende adfærd. Ved at tage ansvaret for relationen, har vi muligheden for at ændre det.
3. Hvordan understøtter vi forældrenes rolle i forhold til at bidrage til velfungerende børnefællesskaber i vores dagtilbud? Vi optræder som gode rollemodeller i forhold til adfærd, og henstiller til, at man som forældre taler positivt om andre børn og deres forældre. Vi er i dialog med forældrene om barnets legerelationer/fritidsinteresser.
4. I hvilke situationer er det lykkedes os at skabe velfungerende børnefællesskaber, hvor alle børn er med? I de situationer, hvor vi har været proaktive og forberedte på mulige reaktioner fra de enkelte børn.

2.5.1 Vurdering

Nedenstående graf viser Børnesporet FASTER-Astrup's vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål: *I hvilken grad bruger vi disse udvalgte tilgange til at understøtte børnefællesskaber?*

2.5.1.1 Børnesporet FASTER-Astrup's vurdering

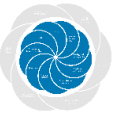

2.6 Et pædagogisk læringsmiljø hele dagen

Refleksionsspørgsmål til inspiration

- Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske praksis, så vi har et stærkt pædagogisk læringsmiljø i både leg, aktiviteter og rutiner?
- Hvilke pædagogiske overvejelser ligger til grund for den måde, vi tilrettelægger vores pædagogiske læringsmiljø på?
- Hvordan kan vi undersøge og se, hvad børnene får ud af vores måde at tilrettelægge vores pædagogiske læringsmiljø på?
- Oplever vi, at vi har brug for mere eller en anden viden og kompetence for at skabe et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø gennem hele dagen?

Et pædagogisk læringsmiljø hele dagen

Refleksionsspørgsmål til inspiration

1. Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske praksis, så vi har et stærkt pædagogisk læringsmiljø i både leg, aktiviteter og rutiner?

Vi har stadig udviklingspotentialer i forhold til at tilrettelægge vores pædagogiske praksis, så læringsmiljøet optimeres gennem hele dagen. Dagtilbudskulturen tager jo sit afsæt i de ressourcer der til rådighed, hvilket kommer til at afspejle dagens struktur.

2. Hvilke pædagogiske overvejelser ligger til grund for den måde, vi tilrettelægger vores pædagogiske læringsmiljø på?

Vi har barnet i centrum, når det pædagogiske læringsmiljø tilrettelægges. Vi ønsker at børnene kan sætte aftryk og bidrage med deres perspektiver - hvad enten det handler om aktiviteter eller rutiner. Sammen skaber vi medarbejdere den overordnede ramme, som børnene så er med til at fylde ud.

3. Hvordan kan vi undersøge og se, hvad børnene får ud af vores måde at tilrettelægge vores pædagogiske læringsmiljø på?

Når vi sammen har fokus på for eksempel at øve os, så ses det om børnene kommer i mål med det område de øver sig i. På samme måde giver det mere ro og harmoni i en børnegruppe, når der er en forudsigelighed og tryghed i læringsmiljøet/-miljøerne. samt børnesamtaler og video..

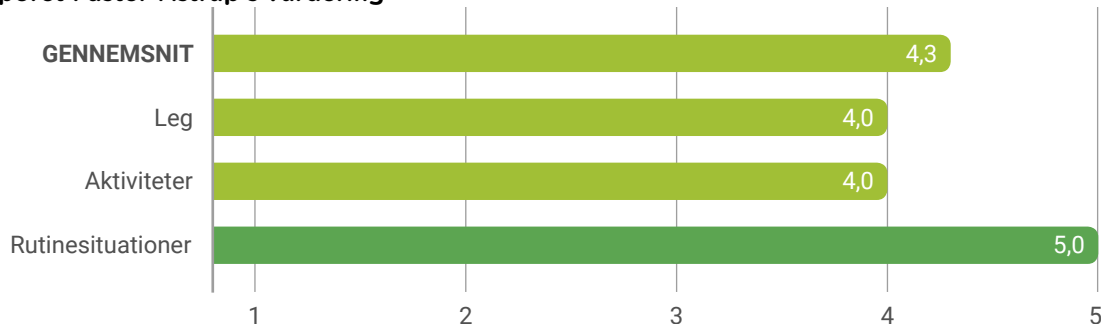
4. Oplever vi, at vi har brug for mere eller en anden viden og kompetence for at skabe et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø gennem hele dagen?

Vi kan opleve at have brug for mere viden og kompetence, når/hvis der er børn i udsatte positioner i gruppen. Vi benytter os af muligheden for at trække på forskellige samarbejdspartnere ved Ringkøbing-S

2.6.1 Vurdering

Nedenstående graf viser Børnesporet FASTER-Astrup's vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål: *I hvilken grad lykkes vi med, at forældrene er aktive medspillere om børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse inden for disse udvalgte dimensioner?*

2.6.1.1 Børnesporet FASTER-Astrup's vurdering

2.7 Samarbejde med forældre om børns læring

Refleksionsspørgsmål til inspiration

- Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske praksis, så vi har et stærkt pædagogisk læringsmiljø i både leg, aktiviteter og rutiner?
- Hvordan oplever vi samarbejdet med forældrene i forhold til at rådgive og vejlede dem om deres barns trivsel, læring, udvikling og dannelse?
- Hvordan arbejder vi med at møde forældrene forskelligt og tilpasse samarbejdet ud fra deres behov?
- Hvad ved vi om, hvordan forældrene oplever vores samarbejde, rådgivning og vejledning?

Samarbejde med forældre om børns læring

Refleksionsspørgsmål til inspiration

1. Hvordan samarbejder og kommunikerer vi i det daglige med forældrene om børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse?

Vi har daglig kontakt med forældrene ved aflevering/afhentning. Der skrives opslag på Aula om dagens aktiviteter. Vi giver plads og tid til, at forældre kan vende oplevelser/udfordringer med os. Derudover tilbydes forældrene individuelle samtaler flere gange i løbet af barnets børnehavetid.

2. Hvordan oplever vi samarbejdet med forældrene i forhold til at rådgive og vejlede dem om deres barns trivsel, læring, udvikling og dannelse?

Vi oplever at samarbejdet med forældrene i langt de fleste tilfælde fungerer godt i forhold til at inddrage deres aspekt omkring barnets trivsel, læring, udvikling og dannelse. Vi bestræber os på at udvise respekt og forståelse for forældrenes situation, og rådgiver og vejleder ud fra de enkelte forældres behov.

3. Hvordan arbejder vi med at møde forældrene forskelligt og tilpasse samarbejdet ud fra deres behov?

Vi tager udgangspunkt i den enkelte forælder og det enkelte barn, så samarbejdet tilpasses den aktuelle situation og det aktuelle behov. Vi mener at det er nødvendigt at behandle forældre forskelligt, for at behandle dem ens.

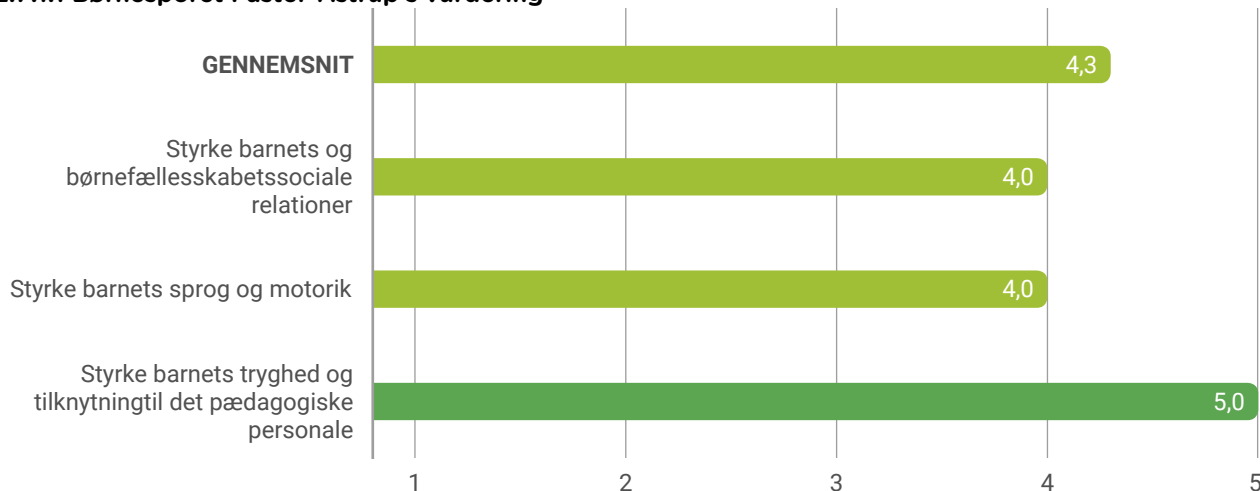
4. Hvad ved vi om, hvordan forældrene oplever vores samarbejde, rådgivning og vejledning?

Vi får jævnligt tilbagemeldinger om, at forældrene er tilfredse med den rådgivning og sparring de får.

2.7.1 Vurdering

Nedenstående graf viser Børnesporet FASTER-Astrup's vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål: *I hvilken grad skaber vi et pædagogisk læringsmiljø for alle børn, hvor børnene får de bedste betingelser for at trives, lære, udvikle sig og dannes inden for disse udvalgte situationer?*

2.7.1.1 Børnesporet FASTER-Astrup's vurdering

2.8 Børn i udsatte positioner

Refleksionsspørgsmål til inspiration

- Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljøer, så de understøtter læring, trivsel, udvikling og dannelse hos børn i udsatte positioner?
- Har vi i tilstrækkeligt omfang faglige dialoger om, hvordan vi kan understøtte, at børn i udsatte positioner trives og ses i vores pædagogiske læringsmiljø?
- Hvordan sikrer vi, at vi har blik for alle de børn, der er i periferien af børnefællesskabet - og dem, hvis udsathed er mindre synlig?
- Hvordan fungerer vores eventuelle samarbejde med andre instanser som PPR, sundhedspleje, tale-hørepædagog mv.?

1. Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljøer, så de understøtter læring, trivsel, udvikling og dannelse hos børn i udsatte positioner?
2. Har vi i tilstrækkeligt omfang faglige dialoger om, hvordan vi kan understøtte, at børn i udsatte positioner trives og ses i vores pædagogiske læringsmiljø?
3. Hvordan sikrer vi, at vi har blik for alle de børn, der er i periferien af børnefællesskabet – også dem, hvis udsathed er mindre synlig?
4. Hvordan fungerer vores eventuelle samarbejde med andre instanser som PPR, sundhedspleje, tale-hørepædagog mv.

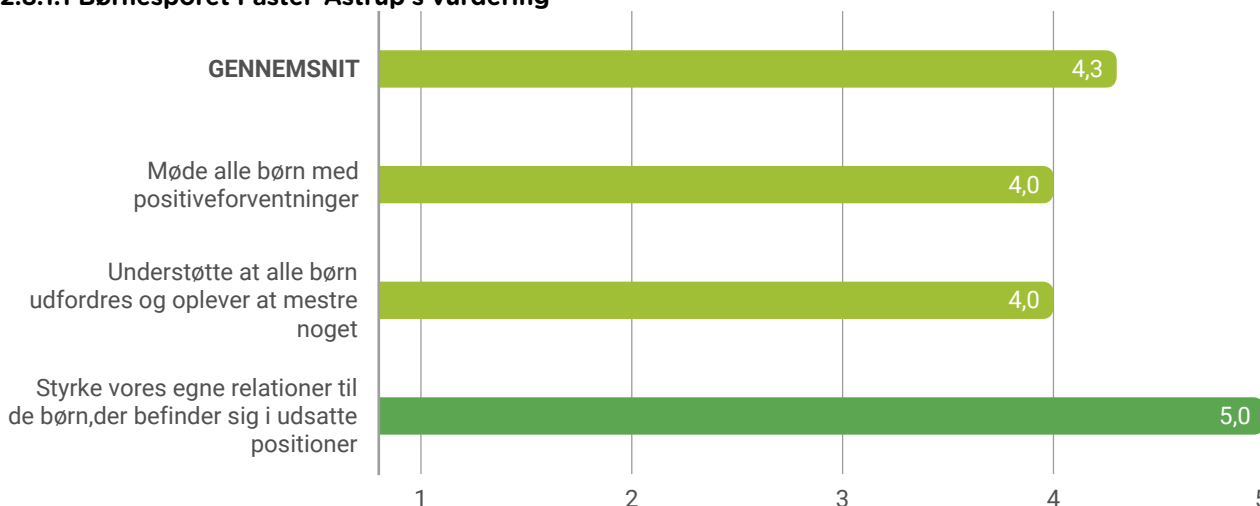
1. Det er ikke kun de pædagogiske læringsmiljøer, der understøtter børn i udsatte positioner. Det handler i høj grad også om tænkningen hos os som medarbejdere - tænkningen omkring børn i udsatte positioner. Det betyder - hvis man tager udgangspunkt i kommunens børne- og ungesyn - at "se mig" udvides, så det ikke kun er adfærden, der ageres på, men at der udvises nysgerrighed i forhold til intentionen bag adfærden. "Hør mig" får en anden dimension, når der ikke kun lægges vægt på det sagte, men også den følelsesmæssige tilstand, det er sagt i. "Forstå mig" kræver at vi kan sætte os ud over vores antagelser og vores selvagens, og være oprigtigt nysgerrige på barnets perspektiv. "Tag mig alvorligt" - bliver en realitet når det ikke kun er adfærden, det sagte vi tager seriøst, men hele barnet.
2. Dialogprofilerne fra Hjernen og Hjertet er med til at sætte fokus. Plc og relations skemaer giver et overblik over de indbyrdes relationer i børnegruppen. Det er vigtigt at have fokus på den narrative fortælling omkring det enkelte barn - det man vander er det, der vokser.
3. Vigtigt at alle børn sættes på dagsordenen til Stuemøder. Relations skemaer og børnesamtaler er med til at give os et indblik i barnets egen opfattelse af sin hverdag i børnehaven.
4. Der er netop igangsat en ny struktur på samarbejdet med PPR (herunder også tale-høre konsulenter og ergo terapeuter). Det er muligt at aftale tid til tværfaglig sparring med en gruppe bestående af sundhedsplejerske, ergoterapeut og sagsbehandler, hvilket giver et godt afsæt til en plan for et eventuelt videre forløb. De enkelte helheder har deres "eget" team af tale-høre konsulenter og psykolog og ergoterapeut tilknyttet. Hvordan det helt kommer til at fungere er for tidligt at konkludere på, men det er en struktur med potentiale.

2.8.1 Vurdering

Nedenstående graf viser Børnesporet FASTER-Astrup's vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål: *I hvilken grad bruger vi disse udvalgte pædagogiske tilgange til at sikre, at alle børn trives, lærer, udvikler sig og dannes i børnefællesskaberne?*

2.8.1.1 Børnesporet FASTER-Astrup's vurdering

2.9 Pædagogisk læringsmiljø med sammenhæng til overgange

Refleksionsspørgsmål til inspiration

- Hvilke gode eller dårlige erfaringer har vi med pædagogiske tiltag og initiativer rettet mod kommende skolebørn?
- Hvad mener vi, er de vigtigste faktorer for, at børn oplever tryghed og sammenhæng i overgange?
- Hvordan oplever vi samarbejdet med skole, fritidshjem/SFO eller andre dagtilbud i forbindelse med overgange?
- Hvordan kan vi følge op på, hvordan børnene har oplevet overgangen fra dagtilbud til skole eller SFO/fritidshjem?

Pædagogisk læringsmiljø med sammenhæng til børnehaveklassen

Refleksionsspørgsmål til inspiration

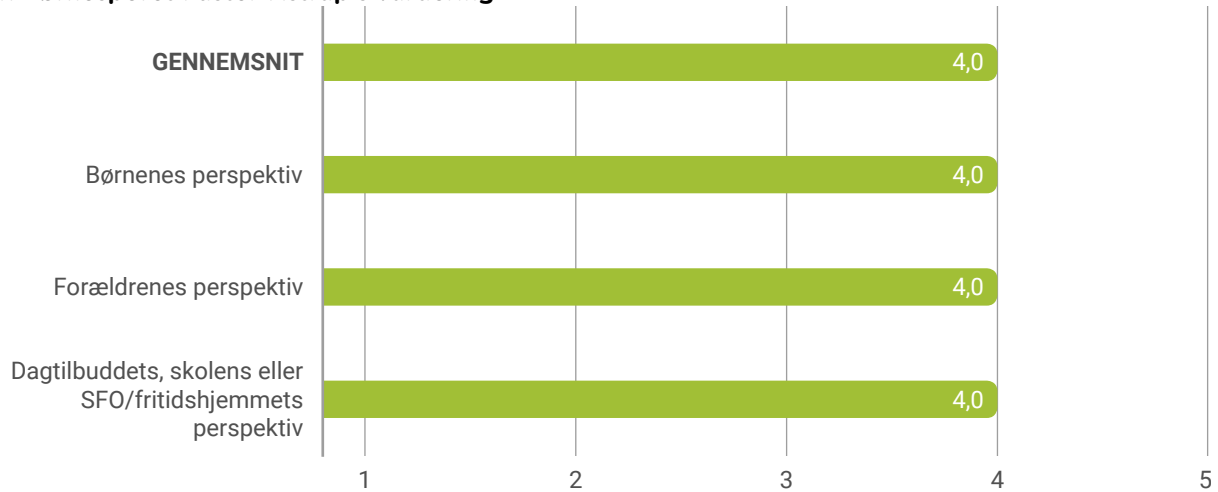
1. Hvilke gode eller dårlige erfaringer har vi med pædagogiske tiltag og initiativer rettet mod kommende skolebørn?
2. Hvad mener vi, er de vigtigste faktorer for, at børn oplever tryghed og sammenhæng i overgange?
De vigtige faktorer omhandler tryghed og en følelse af samhørighed - både i forhold til børn og nye voksne. Vi skal forsøge at give dem kendskab til de forventninger, der kommer i forbindelse med overgangen samt mulighed for at danne relationer til de voksne, der kommer til at møde i skolen.
3. Hvordan oplever vi samarbejdet med skole, fritidshjem/SFO eller andre dagtilbud i forbindelse med overgange?
Vi har et godt og tæt samarbejde med skolen i vores helhed. Der er få tilfælde af børn, der skal gå på andre skoler, og der forsøger vi i samarbejde med den modtagende skole, at give barnet så god en overgang som muligt. I forbindelse med Covid-19 har vi dog været begrænset i forhold til samarbejdet omkring overgangen, og har derfor forsøgt at gøre tingene på nye måder.
4. Hvordan kan vi følge op på, hvordan børnene har oplevet overgangen fra dagtilbud til skole eller SFO/fritidshjem?
Det er en meget interessant vinkel, vi ikke tidligere har haft fokus på.

2.9.1 Vurdering

Nedenstående graf viser Børnesporet FASTER-Astrup's vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål:
I hvilken grad inddrager vi disse udvalgte perspektiver for at sikre sammenhæng i de forskellige overgange?

2.9.1.1 Børnesporet FASTER-Astrup's vurdering

3 DET PÆDAGOGISKE GRUNDLAG - SELVEVALUERING 2019 - FOKUSOMRÅDER

3.1 Samspil og relationer

Refleksionsspørgsmål til inspiration

- Hvad kendetegner de situationer, hvor vi oplever nærvær mellem os og børnene, og vi er fordybede sammen?
- Hvornår oplever vi, at vi ikke er tilgængelige for børnene og ikke har mulighed for at reagere på deres behov?
- Hvordan kommunikerer vi med børnene, både kropsligt og sprogligt, i forskellige situationer i løbet af dagen?
- Hvordan kan vi understøtte det enkelte barns trygge tilknytning gennem det pædagogiske arbejde med hele børnegruppen?

Samspil og relationer

Refleksionsspørgsmål til inspiration

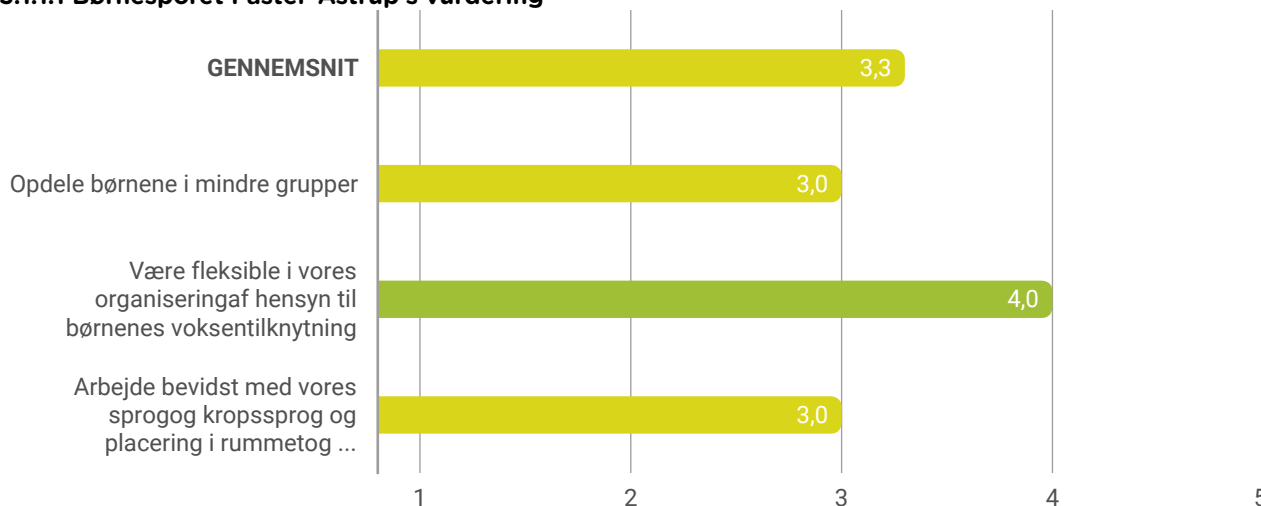
1. Hvad kendetegner de situationer, hvor vi oplever nærvær mellem os og børnene, og vi er fordybede sammen?
Det er når normeringen balancerer med antallet af børn, og personalet formår at lave en struktur/plan, der gør at man kan give sig selv lov til fordybelse og nærvær
2. Hvornår oplever vi, at vi ikke er tilgængelige for børnene og ikke har mulighed for at reagere på deres behov?
Når der er ubalance mellem antallet af personaler og antallet af børn. Det kan for eksempel være på legepladsen, når der afvikles pauser eller i ydertimerne. Det er svært at løse en konflikt mellem børn, når man samtidig skal skifte et barn ude på badeværelset.
3. Hvordan kommunikerer vi med børnene, både kropsligt og sprogligt, i forskellige situationer i løbet af dagen?
Det er vigtigt at der er konsensus mellem det vi siger, og det vores kropssprog fortæller børnene. Vi bestræber os på at give alle børn en god og personlig modtagelse, hvor de føler sig set og føler sig velkommet. På samme måde er det vores intention at tage afsked med alle børn på en god og positiv måde. I den verbale kommunikation øver vi os på, at give klare og tydelige beskeder.
Vi tager afstand fra alle former for "skæld ud" - både i forhold til børn, medarbejdere og forældre. Vi vil i stedet gerne være nysgerrige på børnenes / den andens intentioner og tage ansvaret for relationen.
4. Hvordan kan vi understøtte det enkelte barns trygge tilknytning gennem det pædagogiske arbejde med hele børnegruppen?
Vi kan understøtte det enkelte barns tilknytning ved at se det enkelte barn. Vi kan hjælpe børnegruppen til at få en begyndende forståelse for forskellighed, og fortælle de gode historier om de enkelte børn.

3.1.1 Vurdering

Nedenstående graf viser Børnesporet FASTER-ASTRUP's vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål: *I hvilken grad har vi fokus på disse udvalgte tilgange i vores arbejde med at skabe gode samspil og relationer?*

3.1.1.1 Børnesporet FASTER-ASTRUP's vurdering

3.2 Evaluerende pædagogisk praksis

Refleksionsspørgsmål til inspiration

- Hvordan evaluerer vi det pædagogiske læringsmiljø i sammenhæng med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse?
- Hvad gør vi for at sikre, at vores løbende evaluering er systematisk?
- Hvordan sikrer vi, at vores evalueringer har fokus på sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse frem for på aktiviteterne eller på børnenes læring?
- Hvordan sikrer vi, at vi anvender den viden, vi får fra vores evaluering til at justere vores pædagogiske læringsmiljø?

Evaluerende pædagogisk praksis

Refleksionsspørgsmål til inspiration

1. Hvordan evaluerer vi det pædagogiske læringsmiljø i sammenhæng med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse?

Vores nuværende evaluering hæfter sig umiddelbart mest på observationer. Der benyttes også muligheden for at lave fokuspunkter samt inddragelse af planlægning / opsamling på arbejdet med temaer/emner.

2. Hvad gør vi for at sikre, at vores løbende evaluering er systematisk?

Vi har et klart udviklingspotentiale i forhold til at gøre vores evaluering systematisk - og bør sætte vores fokus på dette

3. Hvordan sikrer vi, at vores evalueringer har fokus på sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse frem for på aktiviteterne eller på børnenes læring?

Vi skal sikre evalueringens fokus på sammenhængen mellem læringsmiljø og børnenes trivsel, udvikling, læring og dannelse, ved at gå mere i detaljen med processen fremfor aktiviteten / resultatet.

4. Hvordan sikrer vi, at vi anvender den viden, vi får fra vores evaluering, til at justere vores pædagogiske læringsmiljø?

I hvilken grad er dagtilbuddet opmærksomme på disse udvalgte dimensioner, når dagtilbuddet evaluerer vores

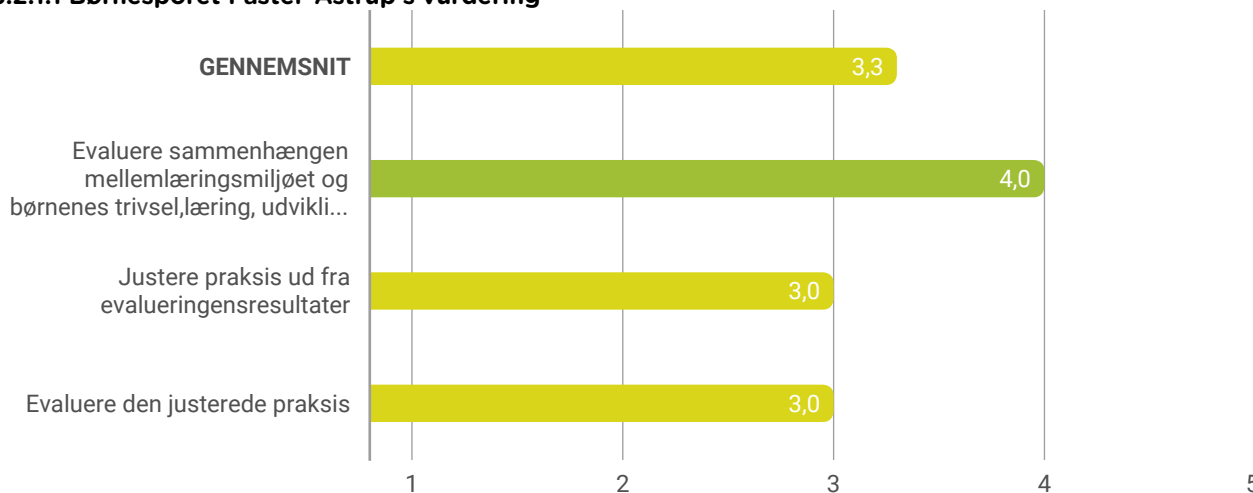
pædagogiske praksis?

Det vil klart være en fordel her at inddrage arbejdet med PLC, da dette er en arbejdsform alle er bekendt med.

3.2.1 Vurdering

Nedenstående graf viser Børnesporet FASTER-Astrup's vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål:
I hvilken grad er vi opmærksomme på disse udvalgte dimensioner, når vi evaluerer vores pædagogiske praksis?

3.2.1.1 Børnesporet FASTER-Astrup's vurdering

4 ØVRIGE KRAV TIL INDHOLDET I DEN PÆDAGOGISKE LÆREPLAN

4.1 Inddragelse af lokalsamfundet (og evt. forældrebestyrelsen)

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn." (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29)

"Det er lederen, der i forbindelse med udarbejdelse af den pædagogiske læreplan sikrer, at forældrebestyrelsen bliver inddraget i processen omkring udarbejdelse, evaluering af og opfølgning på den pædagogiske læreplan." (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 52)

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn samt evt. hvordan forældrebestyrelsen inddrages i arbejdet med læreplanen?

Forældrebestyrelsen er inddraget i processen omkring den styrkede læreplan på den måde, at jeg har holdt et oplæg omkring den styrkede læreplan: Hvordan er rammen? Hvilken proces har personalet været igennem? Hvad er forældrenes rolle, hvordan kan man som forælder bidrage til at understøtte personalets pædagogiske arbejde med at lave gode og udviklende læringsmiljøer. Forældrebestyrelsen har drøftet følgende spørgsmål i mindre grupper: Hvordan oplever I kommunikationen med personalet omkring børnenes trivsel, udvikling, læring og dannelse. Hvordan kan jeres synspunkter inddrages yderligere? Hvordan kan lokalsamfundet inddrages yderligere som en ressource for at styrke det pædagogiske læringsmiljø? Efter endt gruppedrøftelse var der fremlæggelse i plenum. Her er nogle af de fremkomne synspunkter: Kommunikation fungerer i de store linier fint. Dog kunne der ønskes en mere detaljeret kommunikation omkring det enkelte barns udfordringer. Kommunikation omkring fælles mål og fælles indsats ønskes optimeres. Dejligt at få en god hverdagshistorie med hjem hver dag, så forældrene ved at barnet er blevet set. Dette tilstræber personalet også. Også forældrenes ansvar at få spurgt ind til mål og indsatser, så det går begge veje. Forslag fra forældre om at inddrage dem, når der afholdes temauger. Lokalsamfundet kan inddrages ved at invitere ældrecafeen ind til samarbejde, invitere til fælles aktiviteter med kroketklubben og billardklubben og besøge forældrenes arbejde. Når der besøges museer og biblioteker skal der køres i bus, så dette sker ikke så ofte. Forældrebestyrelsen foreslår, at der på efterårets forældremøde drøftes lignende spørgsmål i mindre grupper, da det er en god måde at få hørt alle på og lære hinanden at kende på.

4.2 Det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

"Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer. Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed." (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30).

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Vi har fokus på stuerne indretning og hvordan stuerne bliver brugt til forskellige lege. Så hver stue har bestemte funktioner, hvor der er legeting og materialer der passer til det enkelte rum. Rummene er opdelt, der hvor det er muligt, så børnene ikke forstyrrer hinanden i de forskellige lege. Vi lærer børnene at benytte sig af indestemmer, så støjniveauet minimeres. Vi har interviewet en gruppe børn i forhold til, hvad de bedst kan lide at lege i de forskellige rum. Efterfølgende in

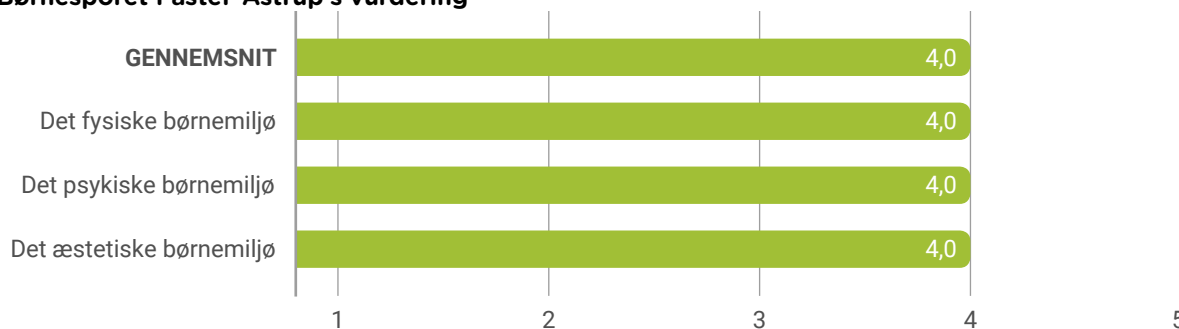

drettede vi rummene således, at de svarede til det børnene havde fortalt. Ligeledes brugte vi video for at se, hvordan og hvad børnene legede i de enkelte rum. Der er plads til både stille leg og tumleleg både indendørs og udendørs. Vi vægter god hygiejne både hos børn og voksne. Vi lærer børnene at vaske hænder inden måltiderne og efter toiletbesøg. De voksne vasker fingre og bruger håndsprit når der er hjulpet med toiletbesøg/bleskift. Vi lærer børnene at være empatiske og sociale og medvirker hermed til at gøre det psykiske børnemiljø godt. Vi lærer børnene at kommunikere på en positiv måde og vi er bevidst om værdien af at være rollemodeller for børnene. Vi respekterer hinandens forskelligheder og arbejder i temauger med børn med anden etnisk baggrund og lærer normer, sprog og traditioner fra de forskellige lande, som vi har børn fra. Vi anerkender hinanden og hinandens forskelligheder og respekterer disse. Vi vægter ligeledes det æstetiske børnemiljø, så rummene motiverer børnen til leg, bevægelse og stille leg. Udsmykningen på grupperne består af børnenes kreative værker. Børnene kan nå alle materialer selv, på nær i vuggestuen, hvor der er materialer der kun bliver taget frem af de voksne. Vi har fokus på at integrere det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø på en sådan måde at børnemiljøet motiverer børnene til leg og bevægelse.

4.2.1 Vurdering

Nedenstående graf viser Børnesporet FASTER-Astrup's vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål: *I hvilken grad lykkedes det os at skabe et sundt og udviklende børnemiljø indenfor disse tre områder (med inddragelse af børneperspektivet)?*

4.2.1.1 Børnesporet FASTER-Astrup's vurdering

5 DE SEKS LÆREPLANSTEMAER

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.” (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32).

De seks læreplanstemaer, som omhandler børnenes kropslige, følelsesmæssige, sociale og kognitive læring er:

- Alsidig personlig udvikling
- Social udvikling
- Kommunikation og sprog
- Krop, sanser og bevægelse
- Natur, udeliv og science
- Kultur, æstetik og fællesskab

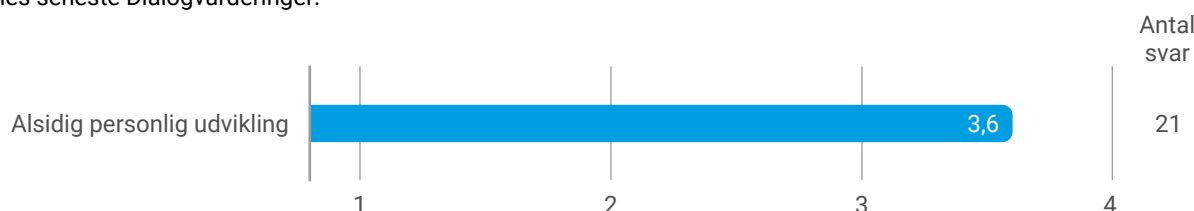
5.1 Alsidig personlig udvikling

Det pædagogiske læringsmål

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egen potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, trykthed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Resultat fra dagtilbuddets Dialogvurderinger

Nedenfor vises gennemsnitsscoren for fagpersonalets vurderinger af børnenes alsidige personlige udvikling hentet fra børnenes seneste Dialogvurderinger.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling? Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling.
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogisk grundlag.
- Ses i samspil med øvrige læreplanstemaer.

Vores pædagogiske læringsmiljø understøtter de to pædagogiske mål på følgende måde:

Vi tager udgangspunkt i det børnene mestrer. Vi italesætter deres kompetencer på en sådan måde, at børnene får øje på deres egne potentialer. Vi opdeler børnene i mindre grupper, hvor de er blandet både aldersmæssigt og blandet i forhold til kulturel baggrund. Vi har mange udenlandske børn, som også er godt inkluderet i gruppen. Samspillet i gruppen

e fungerer rigtig godt og der er gode relationer og tilknytning mellem både børn og voksne og børn børn. Der hvor vi opl ever udfordringer, fokuserer vi på læringsmiljøet og på, hvordan vi som voksne kan ændre på vores kommunikation og adfærd, så der opstår større tryghed for alle. Når vi gør det ser vi større gåpåmod og engagement. Vi er bevidste om vores egen måde at være rollemodel på og vores relation til børnene. Vi tager udgangspunkt i det pædagogiske grundlag på en sådan måde, at både leg, dannelse, børneperspektivet og børnefællesskaber har en væsentlig rolle og har indflydelse. De øvrige læreplanstemaer bliver ligeledes sat i spil.

5.2 Social udvikling

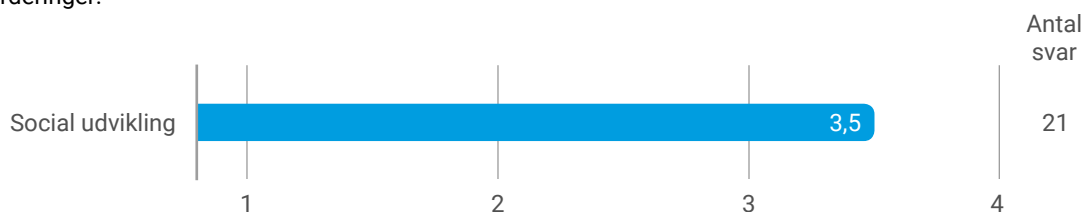
Det pædagogiske læringsmål

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Social udvikling i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Resultat fra dagtilbuddets Dialogvurderinger

Nedenfor vises gennemsnitsscoren for fagpersonalets vurderinger af børnenes sociale udvikling hentet fra børnenes seneste Dialogvurderinger.

Howan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling? Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling.
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogisk grundlag.
- Ses i samspil med øvrige læreplanstemaer.

Vores pædagogiske læringsmiljø understøtter de sociale fællesskaber, både når børnene sammensættes i faste legegrupper, der er fri leg og der laves aktiviteter på tværs af grupperne. Der bliver sat ord på børnenes følelser og der appelleres til at børnene forsøger at sætte sig i hinandens situation, når de er i konflikt. Vi motiverer børnene til at hjælpe hinanden for derved at få udviklet empatien. Vi anerkender, når børnene gør noget godt for hinanden og hjælper hinanden. Vi laver forskellige lege/aktiviteter, så børnene får øje på kompetencerne hos hinanden og ser forskelligheden, som en ressource, hvordan man kan bruge denne forskellighed. Der tages udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag på den måde at legen, børnefællesskaber og læring er inkluderet. Der bliver sat ord på hver enkelt barns betydning i børnefællesskabet, så barnet også får denne følelse af stor betydning. Vi ser, når der er fokus på den sociale udvikling er der ligeledes fokus på de andre temaer i læreplanen. Især sangen er med til at binde børnene sammen og opbygge et godt fællesskab mellem børnene og børn og voksne sammen.

5.3 Kommunikation og sprog

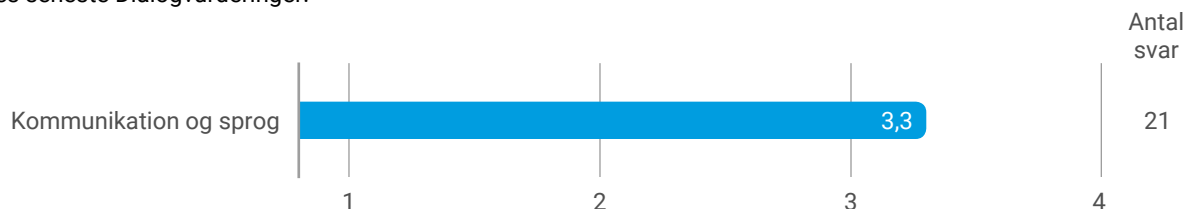
Det pædagogiske læringsmål

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Kommunikation og sprog skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Resultat fra dagtilbuddets Dialogvurderinger

Nedenfor vises gennemsnitsscoren for fagpersonalets vurderinger af børnenes kommunikation og sprog hentet fra børnenes seneste Dialogvurderinger.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog? Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog.
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogisk grundlag.
- Ses i samspil med øvrige læreplanstemaer.

Vi har indrettet stuerne, så de indbyder til forskellige leg, fællesskab og sprog. Alle aldersgrupper har dialogisk læsning. Læringsmiljøet indeholder derfor både samtaler med børnene og aktiviteter, hvor sproget skal bruges. I legen deltager de voksne ofte aktivt, guider og udvider legen, hvis dette er nødvendigt. I vores samlinger bruges sangen og samtalen til indlæring af sproget. Vi får inddraget børnene i valg af aktiviteter og lege, så demokratiet får en plads i hverdagen. Ligeledes bliver børnene opdelt i mindre grupper, hvor alle børnene får mulighed for at ytre sig og udvide deres brugssprog. Vi forsøger at fange det børnene er optaget af og bygge videre på dette. Vi kan ikke undgå at tage udgangspunkt i det pædagogiske grundlag, når vi fokuserer på kommunikation og sprog. Vi bruger de resultater der kommer frem efter vi har testet barnet med dialogprofiler og sprogvurderinger i Hjernen og hjertet. Vores forældresamarbejde er vigtigt. Her inddrager vi forældrene i, hvad de kan gøre i hjemmet for at understøtte børnenes sproglige læring og udvikling. Legen og børnefællesskaber danner rammen omkring sproget og kommunikationen. De andre temaer i læreplanen er også inddraget på naturlig vis i sprogstimulerende aktiviteter og lege. F.eks. er kroppen inddraget, når der leges alle mine kyllinger kom hjem. Det sociale er også i fokus, naturen og samspillet er også inddraget. Legen bidrager til barnets alsidige udvikling og kulturen er ligeledes et element i legen. På samme måde vil tilsvarende andre lege indeholde de fleste temaer fra læreplanen.

5.4 Krop, sanser og bevægelse

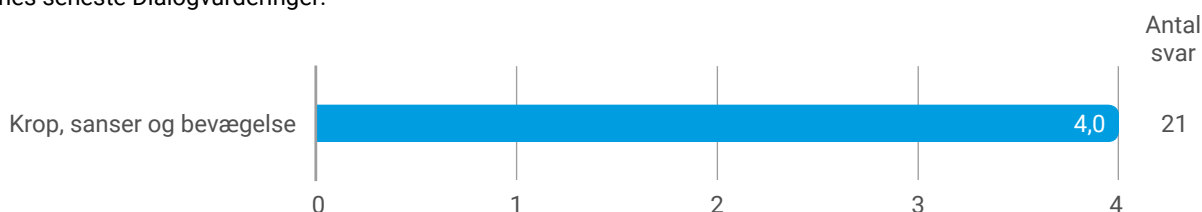
Det pædagogiske læringsmål

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Krop, sanser og bevægelse skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Resultat fra dagtilbuddets Dialogvurderinger

Nedenfor vises gennemsnitsscoren for fagpersonalets vurderinger af børnenes krop, sanser og bevægelse hentet fra børnenes seneste Dialogvurderinger.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes krop, sanser og bevægelse? Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse.
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogisk grundlag.
- Ses i samspil med øvrige læreplanstemaer.

Vores pædagogiske læringsmiljø understøtter de pædagogiske mål på følgende måde: På legepladsen er mulighed for at udfordre og stimulere kroppen og sanserne. Som DGI-institution er der bred kendskab i personalegruppen til at igangsætte aktiviteter i børnegruppen. Vi bruger ofte Multisalen, pudrummet og gymnastiksalen hvor alle motiveres til at udforske og eksperimenterer med, hvad deres krop kan. Vi er bevidst om, at have legeredskaber, der udfordrer sanseren og hvordan vi via kroppen i forskellige positioner og lege udfordrer sanserne. Vi guider børnene, sætter i gang og går ved siden af børnene. De voksne går forrest og udstråler glæde ved at bevæge sig og lege. Vi følger børnenes initiativer, så vi understøtter deres eget gåpåmod og selvstændighed. Vi sørger for at give børnene ekstra udfordringer motorisk, både i forhold til ro og til aktiviteter. Børn i udsatte positioner bliver integreret i fællesskabet og alle har en værdi i legen/bevægelsen. Vi er meget bevidste om, at det er en god læring, der sker gennem kroppen og bevægelseslege. Kroppen husker, så læringen sætter sig fast. Børnene er medbestemmende i forhold til, hvad de kunne tænke sig at lege og med hvem de kunne tænke sig at lege med. Vi ser tydeligt, hvordan bevægelseslege spiller sammen med de andre temaer i læreplanen og ligeledes bygger på det fælles pædagogiske grundlag.

5.5 Natur, udeliv og science

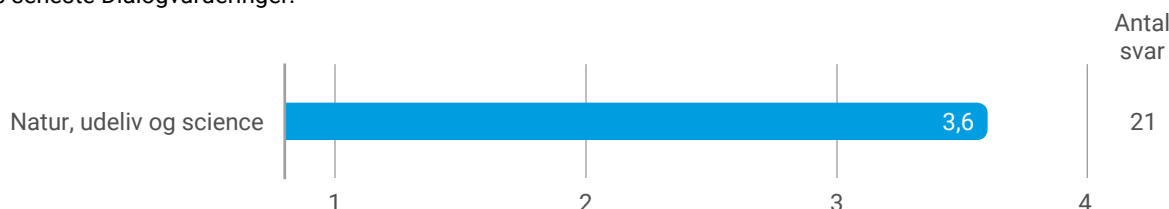
Det pædagogiske læringsmål

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Natur, udeliv og science skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhæng, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Resultat fra dagtilbuddets Dialogvurderinger

Nedenfor vises gennemsnitsscoren for fagpersonalets vurderinger af børnenes natur, udeliv og science hentet fra børnenes seneste Dialogvurderinger.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes natur, udeliv og science? Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science.
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogisk grundlag.
- Ses i samspil med øvrige læreplanstemaer.

Vores pædagogiske læringsmiljø understøtter de pædagogiske mål på følgende måde: Vi har så mange muligheder for at udforske naturen i både grønt område, Fasters Have og i skovområde. Vi har mange omkringliggende landbrug. Her undersøger børnene sammen med de voksne, hvordan de små dyr i skoven bevæger sig og spiser. Børnene er meget nysgerrige og får lyst til selv at undersøge og eksperimentere. Vi taler med børnene om og læser bøger om, naturfænomeners sammenhænge. I relation til andre temaer i læreplanen, ser vi at eksperimenter og lege i naturen udvikler kroppen, det sociale og det sproglige. Der kommunikeres ivrigt omkring opdagelserne og børnene arbejder sammen i små grupper i forskellige eksperimenter. Al læringen sker gennem legen og legen får lov til at udvides, både ved børnenes egne ideer, men også gennem de voksnes deltagelse. Børnene ser hinanden i en ny sammenhæng og ser hinandens kompetencer.

5.6 Kultur, æstetik og fællesskab

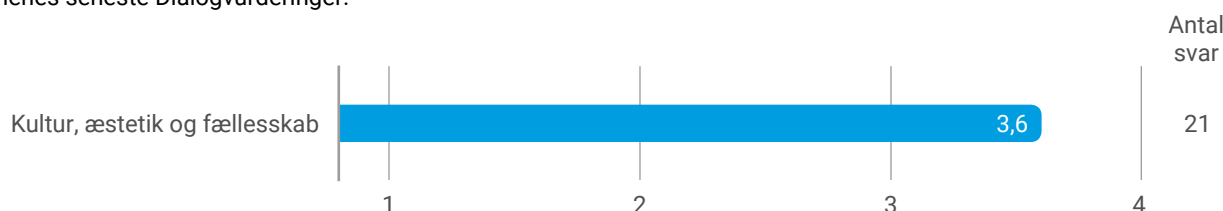
Det pædagogiske læringsmål

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Kultur, æstetik og fællesskab skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andre kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Resultat fra dagtilbuddets Dialogvurderinger

Nedenfor vises gennemsnitsscoren for fagpersonalets vurderinger af børnenes kultur, æstetik og fællesskab hentet fra børnenes seneste Dialogvurderinger.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kultur, æstetik og fællesskab? Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab.
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogisk grundlag.
- Ses i samspil med øvrige læreplanstemaer.

I vores dagtilbud er der børn med mange forskellige etnisk baggrund. Her møder børnene forskellige kulturer og får indblik i forskellige normer, traditioner og sprog. Børnene får en naturlig accept af forskellighederne og ser disse forskelligheder som en styrke. Vi er helt bevidste om at bruge forskellighederne i dagligdagen og være nysgerrige. Børnene får stiftet bekendtskab med mange forskellige materialer (maling, klippe/klistre, fingermaling, bagning m.m) Her udvikles fantsien og kreativiteten. Børnene stifter bekendtskab med I Pads, robotter og andre gadgets i forbindelse med It dannelse. Vi understøtter børnenes kreative processer ved at give børnene oplevelser af forskellige kulturel art, f.eks. sang/koncert og teater. Vi får børnene motiveret og engageret ved at spørge ind til, hvad de har lyst til og følge deres spor.

6 MINISTERIETS SKABELON TIL EVALUERING

6.1 Arbejdet med den pædagogiske læreplan

"Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Med evalueringskultur i dagtilbuddet forstås, at lederen har ansvar for, at det pædagogiske personale og ledelsen løbende forholder sig reflektivt til, hvordan de pædagogiske læringsmiljøer understøtter børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse." (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51)

Hvilke dele af vores pædagogiske læringsmiljø har vi særligt haft fokus på over de sidste 2 år?

I Mariehønen er vores væsentligste fokusområde 2021-2022 at få etableret en struktur omkring indarbejdelsen af de strukturerede pædagogiske læreplaner. Vi er derfor optaget af at få etableret en evalueringskultur ift. om vores pædagogiske intentioner og vores pædagogiske grundlag kommer i spil i vores praksis.

Vores mål er at evaluere på hvordan vi lykkedes med at etablere en evalueringskultur, der systematisk udvikler og kvalificere læringsmiljøet i Dagtilbudet Mariehønen.

Vores fokus har været:

at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.

at forældrenes indflydelse og deltagelse i børnenes læring og dagligdag optimeres

at børneperspektivet inddrages i etablering af læringsmiljøet og læringsmiljøet foregår hele dagen.

at projekt Sangglad bliver integreret

at lave en sproggruppe til at understøtte børnenes manglende sproglige niveau

---

Hvordan har vi organiseret vores evalueringskultur?

Evalueringskulturen skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø og den pædagogiske praksis, og vores faglige drøftelser skal sikre god kvalitet i vores dagtilbud.

Evalueringen handler om at reflektere over sammenhæng mellem læringsmiljøet og børnenes læring, trivsel, dannelse og udvikling med udgangspunkt i vores dokumentationsmateriale.

Vores hverdagspædagogik er en forudsætning for børns læring og udvikling hos os. Derfor er det vigtigt, at vi løbende reflekterer over, hvordan disse tilrettelægges og er meningsfulde for børnene.

Evalueringen er en kontinuerlig proces med fokus på effekten af vores pædagogiske praksis, hvilket vi understøtter gennem dokumentation.

En stor del af vores pædagogiske dokumentation og evaluering beror på konkrete vurderinger og refleksioner fra den daglige pædagogiske praksis.

Hvordan har vi arbejdet med vores lokale skriftlige læreplan?

Hvordan har vi arbejdet med vores lokale skriftlige læreplan?

Her kan I kort skrive, hvordan I har grebet arbejdet an, fx om I har lavet workshop, gennemført konkrete evalueringer, haft oplæg fra interne eller eksterne. I kan også indsætte billeder eller lignende.

Vi har gennemgået vores læreplaner, for at sikre at de er helt opdaterede og drøftet om vi gør det som er beskrevet. Vi laver SMITTE model, ud fra at få implementeret alle udviklingsområder.

16px

6.2 Evaluering og dokumentation af elementer i det pædagogiske læringsmiljø

Den pædagogiske læreplan

- Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.
- Evalueringen skal offentliggøres.
- Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.
- Som led i at kunne evaluere sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse kan der fokuseres på elementer i det pædagogiske læringsmiljø. På den ene side fx, hvordan børnesynet, børneperspektivet og arbejdet med dannelse kommer til udtryk i det daglige pædagogiske arbejde, og på den anden side eksempelvis:
  - Børnegruppens trivsel og læring
  - Børn i udsatte positioners trivsel og læring
  - Tosprogede børns trivsel og læring
  - Det enkelte barns trivsel, læring, udvikling og dannelse.
- Fokus på enkelte elementer kan bidrage til at kvalificere evalueringen af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 51

Hvad var formålet med den evaluering, vi gennemførte?

Hele personalegruppen lavede en pædagogisk evaluering af vores læreplaner. Formålet med den pædagogiske evaluering, er at vurdere og analysere om der er en sammenhæng mellem læringsmiljøet og børnenes udvikling og trivsel

Hvilken pædagogisk dokumentation har vi indsamlet i arbejdet med den gennemførte evaluering?

EX FUGLETEMA

Sammenhæng

Forår 2021 vil vi i vuggestuen arbejde med et tema om fugle.

Undervejs vil flere lærerplanstemaer komme i spil.

Mål

- Alle børn i vuggestuen deltager på det udviklingsniveau de er, og deltager i det der giver mening for dem

- skabe fælles opmærksomhed i forhold til naturen
- bruge sanserne – lytte og se
- vække nysgerrighed hos alle
- sætte ord på i forhold til sprogudvikling
- vi sætter ord på fuglearter vi ser – måge – solsort - gråspurv

Tiltag

- vi ser på fugle i naturen – på spejderpladsen, i byen, på legepladsen
- vi leder efter fuglereder – finder måske æggeskaller
- vi ser på fugle og hører fuglestemmer på Ipad
- vi snakker om fuglereder, æg og fugleunger
- de ældste børn maler på fugle som hænges på i vinduet
- de ældste børn laver små fuglehuse af mælkekartoner
- vi synger om fugle
- Der tegnes fugle på et vindue, så der er noget at tale om

Tegn

Vi vil gerne se at børnene er deltagende ved at pege og sætte ord på og er med når der synges. Måske kan de ældste lære et par fugle at kende. Vi vil gerne se at børnene er nysgerrige og deltagende. Vi vil gerne se at de ældste børn er stolte og oplever mestring når de skaber noget kreativt.

Evaluering

Vi oplevede at nogle børn var opmærksomme når der kom fugle på og omkring legepladsen, og de var optaget af en lille fuglerede med en fugl som vi brugte når vi sang. Vi kunne skabe en fælles opmærksomhed.

Børnene var optaget af tegningen på vinduet

Vi brugte Ipad, men måske ikke så meget, som vi havde tænkt. Vi oplevede at alle børn ville trykke på Ipad, så efterfølgende vil vi sidde ved bordet når vi bruger Ipad, så den voksne kan styre.

Temaet kan sagtens køre videre, og vil sikkert gøre det – opmærksomheden er skabt.

Børnene var meget stolte af deres kreative produkter

Flere lærerplanstemaer som i spil

Smitte model SANGSAMLING

Sammenhæng

Vi holder sangsamling hver dag omkring kl 9.45. Vi er med i projekt sangglad sammen med børnehaven Undervejs vil flere læreplanstemaer være i spil.

Mål

Målet er at understøtte børnenes glæde ved rytmer, sang, musik og bevægelse, og at børnene udvikler sig musikalsk.

Målet er også at understøtte børnenes sprogudvikling gennem sang og bevægelse. Alle børn er med på deres udviklingstrin og alle skal have en oplevelse af at være aktiv deltagende og være en del af et godt fællesskab.

Samlingen skal understøtte relationer. Samlingen skal være præget af glæde og lyst til at deltage.

Tiltag

Vi skaber en fast struktur omkring sangsamling, så der er noget genkendeligt. Vi bruger en kuffert med konkrete ting, som repræsenterer en sang. Børnene bestemmer på skift 1 – 2 sange der skal synges. Vi har altid skift mellem stillesiddende og bevægelse og mellem tempo og styrke. Vi bruger rasle æg, instrumenter, tørklæder og andet på skift. De voksne spiller undertiden guitar og der bruges tromme. Vi introducerer nye sange undervejs. Forældrene inddrages via informationer vi giver og via projekt sangglad. Vi motiverer børnene ved bl.a selv at gå foran i aktiviteterne.

Tegn

Børn viser glæde og begejstring og deltager på deres niveau. Børnene synger med, når de kan. Børnene deltager i bevægelserne. Vi hører børnene synge på andre tidspunkter. Samlingen er præget af glæde og fællesskab.

Evaluering

Vi evaluerer løbende. Vi oplever en stemning af glæde og begejstring og børnene deltager gerne. Vi ser at både de yngste og de ældste er aktivt deltagende. Vi hører børn synge både under samling og efterfølgende. Vi har en god struktur omkring samlingen. Samlingen forsætter og vi vil undervejs reflektere og evaluere

---

Hvad lærte vi om sammenhængen mellem vores pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse?

Vi vil tænke i flere perspektiver, når vi evaluerer. Der er bl.a. det pædagogiske personales samt børnenes perspektiv. Vi evaluerer hver 3. måned på vores sprogvurderinger med vores sprogkonsulent Lisbeth Kjeldsen.

Hvilke ændringer og/eller justeringer af praksis gav evalueringen anledning til?

Ved hjælp af vores evalueringer skal vi se en sammenhæng mellem faglig intention og vurdere på effekt samt indsamle ny viden til brug for kvalificering af læringsmiljøet. Dette gøres gennem faglige drøftelser, gennemgang af systematisk dokumentationsmateriale, fotos, børneinterviews og praksisfortællinger.

6.3 Inddragelse af forældrebestyrelsen

"Forældrebestyrelsen i kommunale, selvejende og udliciterede daginstitutioner skal inddrages i udarbejdelsen og evalueringen af og opfølgningen på den pædagogiske læreplan.

Forældrebestyrelsen for den kommunale dagpleje skal inddrages i udarbejdelsen og evalueringen af og opfølgningen på den pædagogiske læreplan." (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 52)

Hvordan har vi inddraget forældrebestyrelsen i evalueringen af den pædagogiske læreplan?

Forældrebestyrelsen er inddraget i processen omkring den styrkede læreplan på den måde, at Lederen har holdt et oplæg omkring den styrkede læreplan: Hvordan er rammen? Hvilken proces har personalet været igennem? Hvad er forældrenes rolle, hvordan kan man som forælder bidrage til at understøtte personalets pædagogiske arbejde med at lave gode og udviklende læringsmiljøer. Forældrebestyrelsen har drøftet følgende spørgsmål i mindre grupper: Hvordan oplever I kommunikationen med personalet omkring børnenes trivsel, udvikling, læring og dannelse. Hvordan kan jeres synspunkter inddrages yderligere? Hvordan kan lokalsamfundet inddrages yderligere som en ressource for at styrke det pædagogiske læringsmiljø? Efter endt gruppedrøftelse var der fremlæggelse i plenum. Her er nogle af de fremkomne synspunkter: Kommunikation fungerer i de store linier fint. Dog kunne der ønskes en mere detaljeret kommunikation omkring det enkelte barns udfordringer. Kommunikation omkring fælles mål og fælles indsats ønskes optimeres. Dejligt at få en god hverdagshistorie med hjem hver dag, så forældrene ved at barnet er blevet set. Dette tilstræber personalet også. Også forældrenes ansvar at få spurgt ind til mål og indsatser, så det går begge veje. Forslag fra forældre om at inddrage dem, når der afholdes temauger. Lokalsamfundet kan inddrages ved at invitere ældrecafeen ind til samarbejde, invitere til fælles aktiviteter med kroketklubben og billiardklubben og besøge forældrenes arbejde. Når der besøges museer og biblioteker skal der køres i bus, så dette sker ikke så ofte. Forældrebestyrelsen foreslår, at der på efterårets forældremøde drøftes lignende spørgsmål i mindre grupper, da det er en god måde at få hørt alle på og lære hinanden at kende på.

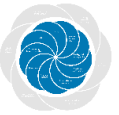
6.4 Det fremadrettede arbejde

"En systematisk og udviklende evalueringskultur er central for den løbende udvikling af den pædagogiske praksis, og målet er bedre pædagogiske læringsmiljøer for børnene gennem en systematisk evalueringskultur og en meningsfuld og udviklende feedback til det pædagogiske personale." (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51)

Hvilke områder af vores pædagogiske læringsmiljø vil vi fremadrettet sætte mere fokus på?

Den næste periode vil vi have fokus på børnesyn. Vi vil arbejde med personalets forståelsesramme af børnesyn, inddrage Ringkøbing-Skjerns børnesyn. Vi vil fortsat have fokus på vores sproggruppe.

Hvordan vil vi justere organiseringen af vores evalueringskultur?

For at strukturere arbejdet med den tidlige og forebyggende indsats vil vi bruge Rabbølls evalueringsværktøj TOPI. Som er et systematisk og tidseffektivt værktøj til opsporing af udsatte børn allerede fra den første undren.

Hvordan har eller vil vi på baggrund af denne evaluering ændre og/eller justere vores skriftlige pædagogiske læreplan?

Vi har ændret sammensætningen af vores børnegrupper. Vi har lavet en sproggruppe, hvor vi kontinuerligt ændre sammensætningen efter børnenes individuelle behov.

7 UDVIKLINGSPLANER

Børnesporet FASTER-Astrup har ikke oprettet udviklingsplaner til denne læreplan.